

Program

# Plantemøtet Østlandet 2007

Quality Hotel & Resort Sarpsborg - 7. og 8. februar 2007

*Mat og matkvalitet*  
*Bioenergi*  
*Plantehelse og plantevern*  
*Klimaeffekter*  
*Økologisk landbruk*  
*Korn*  
*Potet*  
*Grønnsaker og urter*  
*Bær*

Arrangør:  
Bioforsk Plantehelse  
Bioforsk Øst





# Velkommen til Plantemøtet Østlandet 2007

Det er hyggelig å kunne ønske så mange velkommen til Plantemøtet Østlandet 2007, denne gangen på Quality Hotell og Resort Sarpsborg.

Vi har satt sammen et faglig program som dekker et bredt spekter - landbrukets fremtidige rolle, plantehelse og plantevern, genetik, bioteknologi, matkvalitet, bioenergi, klimaeffekter, tunneldrift i bær og grønnsaker, økologisk produksjon, korn, potet, grønnsaker og bær - et godt utvalg av de tema det jobbes med i Bioforsk.

Vi setter stor pris på at landbruks- og matminister Terje Riis-Johansen har prioritert å komme til Plantemøtet Østlandet 2007 og snakke om "Landbrukets rolle i Norge og utfordringene framover".

Vi håper det blir to spennende dager med gode faglige innlegg, konstruktive diskusjoner og hyggelig sosialt samvær!

Velkommen!

Vennlig hilsen

*Ellen Merethe Magnus*  
Ellen Merethe Magnus  
Bioforsk Plantehelse

*Hans Stabbetorp*  
Hans Stabbetorp  
Bioforsk Øst

# PROGRAM

ONSDAG 7. FEBRUAR		TORSDAG 8. FEBRUAR				
Innsjekking/registrering/kaffe 08.00 - 10.00		08.00 - 09.45	Korn	Potet	Bær	Økologisk landbruk
Fellesesjon 10.00 - 13.20		Kaffe 9.45 - 10.15				
Lunsj 11.30 - 12.30		10.15 - 12.00				Plantehelse og plantevern
Pause 13.20 - 13.30						
Mat og matkvalitet 13.30 - 15.15	Bioenergi 13.30 - 15.15	13.15 - 15.30		Grønnsaker og urter		
Kaffe 15.15 - 15.30						
Klimaeffekter	Korn	Potet	Tunelldrif i bær og grønnsaker	Økologisk landbruk		
Middag 20.00						

Registrering/innsjekking/  
kaffe kl 08.00 - 10.00

Felleseksjon kl. 10.00 til 13.20

Møteleder: Forskningsdirektør Nils Vagstad, Bioforsk

- 10.00 **Velkommen**  
Direktør i Bioforsk Harald Lossius
- 10.05 **Velkommen til Østfold**  
Landbruksdirektør Tor Bjønnes, Fylkesmannen i Østfold
- 10.15 s. 10 **Norsk landbruk overlever 2020!**  
**Kva må næringa gjera og kva kan forskinga bidra med?**  
Professor Reidar Almås, Norsk senter for bygdeforskning
- 10.45 **Værvarslinga for 2030: Klimaendringene som bakgrunns-  
teppe for et multifunksjonelt landbruk i framtida**  
Direktør Pål Prestrud, CICERO
- 11.15 **Oppsummering og introduksjon til årets fagseksjoner**  
Forskningsdirektør Nils Vagstad, Bioforsk

Lunsj kl. 11.30 - 12.30

- 12.35 **Landbruket i Norge og utfordringene framover**  
Landbruks- og matminister Terje Riis-Johansen

Pause kl. 13.20 - 13.30

Mat og matkvalitet kl. 13.30 til 15.15

Møteleder: Ellen Merethe Magnus, Bioforsk Plantehele

- 13.30 **Åpning**  
Ellen Merethe Magnus, Bioforsk Plantehele
- 13.35 s. 12 **Mattrender**  
Einar Risvik, Matforsk
- 14.05 **Produksjon for kresne markeder**  
Nina Heiberg, Bioforsk Vest
- 14.25 s. 14 **Gir nordlig klima grunnlag for mat  
med spesielle kvaliteter?**  
Espen Haugland, Bioforsk Nord
- 14.45 s. 16 **Kvaliteten på norsk matkorn**  
Bernt Hoel, Bioforsk Øst
- 15.05 **Diskusjon**

Pause med kaffe kl. 15.15 - 15.30

Møteleder: Ragnar Eltun, Bioforsk Øst

- 13.30 s. 18 **Den svenska bioenergisatsningen med tonvikt  
på fasta och flytande biobrånslen från jord-  
bruket**  
Rolf Olsson, Sveriges landbruksuniversitet,  
Biobrånslsteknisk Centrum
- 14.00 s. 20 **Anvendelse af biogass og anden biomasse i  
Danmark**  
Bruno Sander Nielsen, Landbruksraadet
- 14.30 **Utfordringer for norsk bioenergisatsing**  
Petter Heyerdahl, Universitetet for miljø og  
biovitenskap
- 14.55 s. 22 **Bioenergi som satsingsområde i Bioforsk**  
Lars Nesheim, Bioforsk Midt-Norge

Bioenergi kl 13.30 til 15.15

Klimaeffekter kl. 15.30 - 18.00

Møteleder: Christopher Brodersen, Bioforsk Jord og miljø

- 15.30 **Grunnlag og mulighet for å utvikle en klimavarslings-  
tjeneste av betydning for arealbrukere og -forvaltere i  
Norge**  
Inger Hanssen-Bauer, Meteorologisk institutt
- 16.00 s. 24 **Effekter av ekstremvær på flom, avrenning og  
forurensning fra jordbruksarealer. Er vi forberedt på  
tiltak?**  
Lillian Øygarden, Bioforsk Jord og miljø
- 16.30 s. 26 **Carbon transformation in soil – effects and mitigation.**  
Daniel Rasse, Bioforsk Jord og miljø
- 17.00 s. 28 **Effekter av klimaendring på høsttilvekst og overvintring  
Høstvetete. Leiv M. Mortensen, Bioforsk Vest**
- s. 30 **Raigras og timotei. Mats Höglind, Bioforsk Vest**
- s. 32 **Kveke, åkertistel og åkerdylle. Kirsten Semb Tørresen,  
Bioforsk Plantehele**
- 17.45 s. 34 **Klimadatabasen fra Landbruksmeteorologisk  
tjeneste - tilgjengelig for deg!**  
Trond Rafoss, Bioforsk Plantehele

Møteleder: Bjørn Gimming, Norges Bondelag

- 15.30 s. 80 **Erfaringer med spragleflekk *Ramularia* på bygg**  
Saideh Salamati, Midt-Norsk Plantevern AS
- 15.55 s. 106 **Såtid, ugrasharving og dekkvekst ved etablering  
av økologisk engsvingelfrøeng**  
Trygve S. Aamlid, Bioforsk Øst
- 16.10 s. 84 **Ugrasharving i korn - resultater fra treårig forsøk**  
Kjell Mangerud, Høgskolen i Hedmark
- 16.30 s. 86 **Underkultur i korn - effekt på ett- og  
flerårige ugras**  
Helge Sjørnsen og Lars Olav Brandsæter,  
Bioforsk Plantehele
- 16.55 s. 88 **Utvikling og bruk av VIPS-Ugras**  
Jan Netland, Bioforsk Plantehele
- 17.15 **Diskusjon**

Korn kl 15.30 - 17.30





Potet kl 15.30 - 17.30

Møteleder: Eldrid Lein Molteberg, Bioforsk Øst

- 15.30 s. 120 **Sertifisert avl av settepoteter**  
Arnfinn Gartland, Overhalla klonavls-senter
- 15.50 s. 122 **Aktuelt om lusoverførbare og jordboende virus**  
Kari Ørstad, Bioforsk Plantehele
- 16.20 s. 124 **Resultater fra forsøk med beising av settepoteter med ulik smittegrad av svartskurv**  
Ragnhild Nærstad, Bioforsk Plantehele
- 16.40 s. 126 **Settepotetrelaterte utfordringer ved ulike potetsorter**  
Per J. Møllerhagen, Bioforsk Øst
- 17.00 **Hva gjør Fagforum potet i forhold til settepotet-kvalitet?**  
Halvor Alm, Fagforum potet
- 17.15 **Diskusjon**

Tunneldrift i bær og grønnsaker kl 15.30 - 18.00

Møteleder: Per Odd Gjestvang, Nedre Wang, Skreia

- 15.30 **Erfaringer med tunneldrift i salat**  
Amund Huseby, Huseby Gård, Lier
- 16.00 s. 74 **Tunneldyrking av bringebær til konsum**  
Ola Hopperstad, Vangsnes
- 16.30 s. 72 **Foreløpige resultat med oppal av bringebærplanter for driving i tunnel**  
Anita Sønsteby, Bioforsk Øst
- 17.00 s. 76 **Gjødsling og vatning i mineraljord i tunnel**  
Rolf Nestby, Bioforsk Midt-Norge
- 17.30 s. 78 **Plantevern i plasttunnelar**  
Arne Stensvand, Bioforsk Plantehele

Økologisk landbruk kl 15.30 - 18.00

Møteleder: Bjørn Skjeppe, Statens landbruksforvaltning

- 15.30 **Norge: 15 % økologisk produksjon og forbruk innen 2015**  
Kristin Orlund, Landbruks- og matdepartementet
- 16.00 s. 36 **Danmark: Mål og virkemidler for økologisk produksjon og forbruk**  
Mads Randbøll Wolff, Direktoratet for FødevareErhverv
- 16.30 s. 38 **Sverige: Mål och styrmedel för ekologisk produksjon och konsumtion**  
Marta Göransson, Länsstyrelsen Västra Götalands län
- 17.00 s. 40 **“Naturlig bortskjemt mat” - en norsk kampanje for å gjøre økologisk mat mer tilgjengelig**  
Ole Petter Holen, Virtual Garden
- 17.30 **Paneldebatt**

Korn kl 08.00-09.45

Møteleder: Hans Stabbetorp, Bioforsk Øst

- 08.00 s. 90 **Bruk av norske kraftfôrråvarer til husdyr**  
Ole Taugbøl, Universitetet for miljø og biovitenskap
- 08.25 s. 92 **Optimal kvalitet på norsk bygg til fôr**  
Kirsti Anker-Nilssen, Universitetet for miljø og biovitenskap
- 08.45 s. 94 **Årlige prognoser for hvetekvalitet, konvensjonell og økologisk hvete**  
Anette Moldestad, Matforsk og Universitetet for miljø og biovitenskap
- 09.05 s. 96 **Kvalitet i norskdyrket spelt**  
Anne Kjersti Uhlen, Universitetet for miljø og biovitenskap
- 09.25 s. 98 **Avling og kvalitet av høstskorn**  
Mauritz Åssveen, Bioforsk Øst

Potet kl 08.00 - 9.45

Møteleder: Anne-Helen Kalhovd, Kraft Foods Norway

- 08.00 s. 128 **Fokus på fysiologisk kvalitet - hvorfor og hvordan?**  
Eldrid Lein Molteberg, Bioforsk Øst
- 08.15 s. 130 **Dvale og fysiologisk aldring hos sorten Asterix**  
Tor J. Johansen, Bioforsk Nord
- 08.35 s. 132 **Resultater fra forsøk med fysiologisk kvalitet 2005-2006**  
Eldrid Lein Molteberg, Bioforsk Øst
- 08.55 s. 134 **Setteavstand og knollstørrelse til tidligpotetsorten Berber**  
Erling Stubhaug, Bioforsk Øst
- 09.15 **Diskusjon**

Pause med kaffe 09.45 - 10.15

Korn kl 10.15-12.00

Møteleder: Einar Strand, Landbrukets Forsøksringer / Bioforsk

- 10.15 s. 100 **Tidlige prognoser for kornavlingene ved bruk av værdata**  
Audun Korsæth, Bioforsk Øst
- 10.35 s. 102 **Tidlige byggsorters konkurranseevne i reinbestand og i blanding**  
Lars Reitan, Graminor og Birgitte Henriksen, Bioforsk Plantehele
- 10.55 s. 104 **Ny håndtering av korncystenematoder - en manual for dyrkere og veiledere**  
Ricardo Holgado, Bioforsk Plantehele
- 11.20 s. 82 **Status for "Fusarium-prosjektet" ved Bioforsk Plantehele**  
Oleif Elen, Bioforsk Plantehele
- 11.40 s. 108 **Bekjemping av grasugras i grasfrøeng**  
Kirsten Semb Tørresen, Bioforsk Plantehele

Potet kl 10.15 - 12.00

Møteleder: Halvor Alm, Fagforum Potet

- 10.15 s. 136 **Potettørråte - forsøksresultater og erfaringer fra 2006-sesongen**  
Arne Hermansen, Bioforsk Plantehele
- 10.35 s. 138 **Potetkvalitet - betraktninger over noen sider av et sammensatt begrep**  
Tore Bjør, Universitetet for miljø og biovitenskap
- 11.05 s. 140 **Optimal vanning i en tørkesommer. Kan vi vanne oss bort fra skurv, vekstsprekke og kolv?**  
Harry Linnér, Sveriges landbruksuniversitet
- 11.35 s. 142 **Virkingen av tørke og vanning i potet: en oversikt over tidligere norske forsøk**  
Hugh Riley, Bioforsk Øst

Lunsj kl 12.00 -13.15

Korn kl 13.15-15.00

Møteleder: Atle Wibe, Bioforsk Økologisk

- 13.15 s. 110 **Hvor bærekraftig er økologisk korndyrkning? En vurdering af status, utfordringer og fremtidige muligheter**  
Hanne W. Carlsen, Bioforsk Øst
- 13.40 s. 112 **N-forsyning til økologisk korn - gjentatt bruk av underkultur eller ettårig grønnkjødsling**  
Anne-Kristin Løes, Bioforsk Økologisk
- 14.00 s. 114 **Fangvekst som virkemiddel mot næringsstofftap**  
Ragnar Eltun, Bioforsk Øst
- 14.20 s. 116 **Viktige faktorer for N-verknad frå forkultur - produksjon og miljø**  
Gustav Fystrø, Bioforsk Øst
- 14.40 s. 118 **Kontaktkjødsling i korn**  
Mikkel Bakkegard, Bioforsk Øst

Grønnsaker og urter kl 13.15 - 15.30

Møteleder: Anders Heen, Landbrukets Forsøksringer

- 13.15 s. 144 **EU-rotate\_N: Et beslutningsverktøy for vurdering av N-syklus i grønnsaksomløp.**  
Hugh Riley, Bioforsk Øst
- 13.55 s. 146 **Er varsling av stor kålflue mulig?**  
Tor J. Johansen, Bioforsk Nord
- 14.20 s. 148 **Varsling av bladskimmel i grønnsaker**  
Berit Nordskog, Bioforsk Plantehele
- 14.40 s. 150 **Muligheter for fremtidig produksjon av urter til helse og velvære**  
Gunhild Børtnes, Bioforsk Øst
- 15.00 s. 152 **Fosforgjødsling til kepaløk og kålvekster**  
Erling Stubhaug, Bioforsk Øst
- 15.20 **Diskusjon**



Møteleder: Per Otto Kaurstad, Ringebu

- 08.00 s. 154 **Grunnleggende forskjeller i blomstringsreaksjonen hos engangs- og flergangsbærende jordbærsorter**  
Ola Heide, Univeristetet for miljø og biovitenskap
- 08.30 s. 156 **Flergangsbærende sorter i jordbær**  
Anita Sønsteby, Bioforsk Øst
- 09.00 s. 158 **Hvilke muligheter ligger i utvidelse av sesongen med tunneler**  
Kjetil Sola, Sola
- 09.30 s. 160 **Faktorer som påvirker fastheit i jordbær**  
Aksel Døving, Bioforsk Økologisk

Møteleder: Turid Strøm, Bioforsk Økologisk

- 08.00 s. 42 **Handlingsplan for økologisk landbruk i Østfold 2006-2010**  
Dafne Rose Shalloom, Fylkesmannens landbruksavdeling Østfold
- 08.20 s. 44 **Jordas kaliumbidrag til økologisk eng og effekt av ekstra kaliertilskudd**  
Anne Falk Øgaard, Bioforsk Jord og miljø
- 08.40 s. 46 **Effekter av ulike dyrkingssystemer på tetthet og biomasse av meitemark**  
Reidun Pommeresche, Bioforsk Økologisk
- 09.00 s. 48 **Engdriftsmåter og mjølke kvalitet**  
Steffen Adler, Bioforsk Økologisk
- 09.20 s. 50 **Virkning av strategi for nitrogen gjødsling på kvalitet i grønnsaker**  
Randi Seljåsen, Bioforsk Øst

Møteleder: Per Otto Kaurstad, Ringebu

- 10.15 s. 162 **Dyrking i klimatiske ulike soner. Hva kan vi lære av Italienerne?**  
Jørn Haslestad, Forsøksringen bær
- 10.45 **Hva kan markedsaktørene gjøre for å redusere priskrakket?**  
Roger Utengen, Bama
- 11.15 **Paneldebatt**

Møteleder: Kåre Oskar Larsen, Mattilsynet

- 10.15 s. 52 **Korncystenematoders mangfold - en utfordring for korndyrkingen**  
Ricardo Holgado, Bioforsk Plante helse
- 10.35 s. 54 **Biologisk kontroll av ugras - er det mulig i Norge?**  
Linnea Wang, Bioforsk Plante helse
- 10.55 s. 56 **Nedbryting av soppmiddelet metalaksyl i norske jordtyper**  
Marit Almvik, Bioforsk Plante helse
- 11.15 s. 58 **Økende omfang av resistens mot sulfonylurea ugrasmidler**  
Kjell Wærnhus, Bioforsk Plante helse
- 11.35 s. 60 **Innførsel av grøntanleggsplanter - fare for spredning av nye organismer**  
May-Guri Sæthre, Bioforsk Plante helse

Møteleder: Jørn Haslestad, Forsøksringen bær

- 13.15 s. 164 **Strawberry Breeding in Norway: A Work in Progress**  
Muath Alsheikh, Graminor
- 13.45 s. 166 **Effekter av plantevernmidler brukt i jordbær på mikrobiologisk kontroll av veksthusspinnmidd**  
Ingeborg Kligen, Bioforsk Plante helse
- 14.15 s. 168 **Ville bær, utvikling og nye muligheter**  
Inger Martinussen, Bioforsk Nord
- 14.45 s. 170 **Innholdstoffer i bær**  
Inger Martinussen, Bioforsk Nord
- 15.15 **Diskusjon - Oppsummering**

Møteleder: Olav Hepsø, Norges forskningsråd

- 13.15 s. 62 **DNA basert diagnostikk, rask og sikker diagnose av potetecystenematoder** 14.55  
May Bente Brurberg, Bioforsk Plante helse
- 13.35 s. 64 **Colletotrichum acutatum - ein sopp i sterk framgang i norsk frukt- og bær dyrking** 15.15  
Arne Stensvand, Bioforsk Plante helse
- 13.55 s. 66 **En alternativ livsstil for stengelrøtebakterien Pectobacterium atrosepticum**  
Gunnhild Wærsted Takle, Bioforsk Plante helse
- 14.15 s. 68 **Mykotoksiner i korn, - aktuelle forskningsstrategier for å redusere problemet**  
Erik Lysøe, Bioforsk Plante helse
- 14.35 **Markørassistert seleksjon, et reelt alternativ når det gjelder foredling av frukt og bær?**  
Dag Røen, Bioforsk Vest



**Genmodifisering av planter, - nye teknologiske muligheter**  
Sonja Sletner Klemsdal, Bioforsk Plante helse  
Diskusjon - Oppsummering

# ARRANGØRENE INFORMERER

## Fortrykk og program

De fleste foredragsholderne har skrevet et sammendrag av foredraget sitt i boka "Plantemøtet Østlandet 2007". I programmet er det sidehenvisning til boka ved hvert foredrag.

Alle deltagerne får et eksemplar av boka ved registrering. Flere eksemplarer kan kjøpes i sekretariatet for kr 300,- eller bestilles fra Bioforsk PlanteHelse på e-post: [planteHelse@bioforsk.no](mailto:planteHelse@bioforsk.no)

## Lunsj- og middagsbilletter

I deltagermappa ligger det lunsj- og middagsbilletter. De har forskjellig farge og det er dato på dem. Billettene leveres ved inngangen til restauranten. Ingen kommer inn i restauranten uten matbilletter.

## Hotell

Det er mange påmeldte til møtet, og for at flest mulig skal få enkeltrom har vi bestilt rom for de sist påmeldte på Rica Hotell i Sarpsborg. Det går buss mellom hotellene. Den går hele dagen og om kvelden. For informasjon om rutetider viser vi til oppslag ved resepsjonen.

**De som overnatter på Quality Hotell** betaler for det og måltidene, eventuelt andre utgifter som telefon, minibar etc. samtidig som de sjekker ut derfra.

**De som overnatter på Rica Hotell** betaler for overnatting og servering under møtet i resepsjonen på Quality Hotell. Eventuell bruk av minibar, telefon etc på Rica Hotell betales ved utsjekking på Rica Hotell.

Alle som **ikke overnatter** har betalt for maten samtidig med deltageravgiften.

Innsjekking på begge hotellene skjer på Quality Hotell og kan foretas etter hvert som det er ledige rom. Utsjekking må skje før kl. 11.00 avreisedagen. Bagasjen kan eventuelt plasseres på et sted som blir anvist i resepsjon på Quality Hotell.

Deltagere som bor på hotellene har gratis adgang til badeland.

Dersom det er noen som ønsker vegetarmat eller annen diett, ber vi dem melde fra om det til resepsjon på hotellet eller sekretariatet.

## Navneskilt

Vi ønsker at det brukes navneskilt under hele møtet. Skiltet kan leveres ved utgangen eller i sekretariatet ved avreise.

## Bruk av mobiltelefon

Av hensyn til andre møtedeltagere ber vi om at bruk av mobiltelefon begrenses til pausene og at telefonen skrur av under foredragene.

## Publikasjoner/litteratur

Oversikt over Bioforsks publikasjoner finner du på våre internettsider [www.bioforsk.no](http://www.bioforsk.no). Her vil også de fleste av sammendragene i boka til dette møtet bli gjort tilgjengelig senere.

## Spørsmål/kommentarer

Har du spørsmål under møtet, kan du henvende deg til sekretariatet.

I deltagermappa finner du også et evalueringsskjema. Vi håper du tar deg til å fylle det ut og levere i sekretariatet før avreise.

[www.bioforsk.no](http://www.bioforsk.no)

